

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Statuta prouincialia et synodalia ecclesie Colonie[n]sis (Köln)

Colonie, 29. IX. 1492

Statuta Wychboldi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30901

abuentes hmoi privilegio in locis in/terdictis diuina officia celebrare presu/ munt et indifferenter quoscūq; admit/ runt nisi specialiter expressis nominis/ bus iporum excōicatoruz et interdico/ rum in sententia interdici fiat mentio irregularitatē ex hoc dānabiliter incu/ dendo vñ ad vitādum deinceps hmoi errorem illos noiatim interdicos et ex/ cōictos fm iura dicimus. si castrū vili/ la ciuitas vel opidū sint interdita. non noiatim interdici vel excōicti dicūē qñ sic fertur sententia excōmunicō vel interdico tales cū suis p̄cipibus. p̄ci/ p̄ipes enī nō sunt excōicti vel interdici noiatim. et ideo tales possunt admitti ad diuina nisi notoria esset eorū p̄cipa/ tio. tunc nō possent admitti ad diuina. Idcirco qd vt intelleximus qdā dāna/ bili abusiōe inualuit qd loco aliquo sup/ posto interdico populus vel aliqui de populo loci interdici ad vicinas eccle/ sias pro diuinis audiendis accedunt. et ibidē indifferenter ad diuina et alia sa/ crāmēta ecclesiastica a plebanis admit/ untē correctioni dignissimū iudicamus. Statuimus igitur et sub pena excōicta/ tionis firmit̄ obseruari p̄cipim⁹ vt die/ bus dñicis et festiuis presbyteri anteq̄ missaz celebrent. plebē interrogēt. si a/ liquis de loco interdico in ecclesia sic/ que si inuenerint. statim ab ecclesia abij/ ciāt. presbyter at̄ q̄ pp̄rium aut alienum prophanū excōictarum aut interdico/ rum scēnses ad aliquod sacramētū ecclesi/ asticū admittit ipō facto se nouerit esse suspensum.

Expliciunt statuta domini Sifridi ar/chiepi Coloniens̄.

Quō et qualiter sit seruādum inter/ dictum. vide plenius infra in statutis venerabilis dñi Henrici archiepi Colo/ niens̄. Cōstitutione que incipit. Alma mater plerūq; it̄. Nec mitigat moderat̄ et disponit ordinem et modum seruāu

di interdiciū. ne ex horum statutorum ordinatione pericula insurgant aiarum Nec ecclesijs debita subtrahant obser/ quia. Ponit et ordinat etiā hec eadem constitutio. Alma mater. dies ac festa quibus sollemniter in omnibus ecclesijs ob reuerentiam iporum festorum hore ac diuina psoluantur officia. ianuis ap/ tis cāpanis pulsatis ac etiā interdico/ admittis vt in affectum recōcillationis inclinentur. Excluis tamē penitus ex/ communicatis. Approbat deniq; idem Henricus eadem constitutione et sta/ tuto predecessorum suorum laudabiles de interdico constitutiones nō obstan/ tib⁹ privilegij ac indulgij quibuscūq; concessis. Ista patebunt constitutionē ipam inspiciētī infra i statutis Henrici secundario editis. Statuto decimo qd est de recipiendis quotidianis distribu/ tionibus tpe interdici.

Incipiūt capitula

statutorū editoz a reuerēdo p̄re et dño domino Wychboldo sancte Coloniens̄ ecclesie archiepo.

Primo de etate et qualitate re/ gentium ecclesias.

Itē de n̄ residētib⁹ ecclesias suas

Et de his qui minoris sunt etatis
Itē de alienis et ignotis regentibus ecclesias.

Itē de habentibus plura beneficia

Itē de testamentis clericorum

Itē de testamentis laicoz

Itē de legatis fabricę ecclesie Coloniē et pena celantium legata.

Itē qd qlibz p̄re in lecto egritudinis cō/ dere testamētū nō obstāte qñq; statuto

Itē qd pp̄ietas p̄re legari retento vlu/ fructu nō obstāte quocūq; statuto.

Itē pena cōtra p̄rium statuentes

Itē de inuētario faciēdo p̄ mañfideles

Itē de bonis clericorum decedentū

et de hmoi bonis se intrōmittentibus.

D iij.

Statuta Wychboldi.

Item de manifestis vsurarijs
Item de questionarijs nō admittendis
Item de puistorib⁹ p⁹motorib⁹ ⁊ detēto-
ribus elemosinarum fabricę Colonię
Item vnusq⁹ p⁹moueat fabricā Colonię.
Item de laicis puistoribus structuraruz.
Item de cāpanarijs habendis
Item de falsarijs monetarum
Item de rescriptis et eorum virtutib⁹
⁊ incendiariorum litteris.
Item contra suspendentes redas vel
litteras ad fores.
Item contra detentores cerocensus
Item vt q⁹libz habeat copiā statutoꝝ

Incipiunt statuta predicta

Wychbold⁹ dei gratia sanctę Col-
loniēsis ecclesie archieps sacri
imperij p⁹ Italia archicancellar-
rius vniuersis prelatis Capitulis Cons-
uentibus collegijs ecclesiar⁹ rectoribus
totiq⁹ vniuersitati cleri ⁊ populi sue ci-
uitatis ⁊ dioce⁹ Colonię. Salutē et infra
scriptoꝝ memoriā p⁹petuā obseruādā

De etate et qualitate regētiū ecclesias
¶ Licet sacris canonib⁹ sit institutū ne
aliquis ad regimē prochialis ecclesie as-
sumat nisi qui iā. xv. annū etatis attie-
gerit et scientia et moribus cōmendat⁹
erisat. Plures tñ huius salubris statu-
ti inuenim⁹ trāsgressores. Volētes igit⁹
periculis aīaruz prospicere. inhibemus
vniuersis archidiaconis ac alijs qui de
cōsuetudine inuestire habere dinoscūt⁹
Ne deinceps aliquē puerū vel aliquē
aliū qui vicesimū q⁹ntū etatis annū non
attigerit sibi p⁹ntatū de h⁹mōi prochialis
bus ecclesijs inuestiant vel admittant.
Contrariū faciētes nō solū ab ingressu
ecclesie suspendimus in his scriptis
¶ Clerū etiā ipam inuestiturā decernim⁹
non tenere.

De non residentibus ecclesias suas
Et de his qui minoris sunt etatis.

Item cū fm ius q⁹libz qui ad curā alax
regendaz assumitur vt gregis sibi cre-
diti diligentius gerere curā possit in p⁹-
rochiali ecclesia cuius rector extrinse-
residere psonaliter et ad eā promoueri
teneat. Alioquin etiā nulla monitione
pmissa ipa ecclesia sit priuatus. Vobis
decanis ch⁹ianitatū cōmittimus et mā-
damus quatenus noīa illoꝝ q⁹ in vīs
decanatibus h⁹mōi ecclesias vt pote mi-
nores annis occupāt et noīa pastorum
nō residentū psonaliter in scriptis noi-
bis infra menses tradatis vt h⁹mōi neg-
ligentiā et defectū de prelatoꝝ n⁹orum
cōsilio reformemus. Alioquin in vos ex
tunc sententiā excoicationis ferimus
in his scriptis Et id ipm in qualibz sy-
noīo volumus obseruari in forma sup⁹
dicta.

De alienis et ignot. regēti⁹ ecclesias
Item quia vt intelleximus aliqui cleri-
ci vt pote apostate discursatoꝝ. et vagi
de alijs puincijs et dioce⁹ibus ad dioce-
sim n⁹az Colonię. venientes regimē aīar⁹
et officiationē ecclesiarū sibi assumūt. q⁹
ab alijs dioce⁹ibus tanq⁹ irregulares et
indigni pro eorum culpis et excessibus
sunt remoti. ¶ Statuimus vt nullus
deinceps presbyter alienus ad regimen
et ad curā animaruz loco coadiutoris
vel vicarij aut socij p pastores ecclesiar⁹
vel capellarū aut altaris rectores assu-
matur absq⁹ l⁹ris testimonialibus p⁹ij-
epi profitentis talē rite fm clauēs eccle-
sie ordinatum et executionē sui officij
habentem. Ita q⁹ p decanos ch⁹stianit⁹
tatum in quorum decanatibus assumi
desiderant examinentur. Tunc de nam
admittantur tales cum in his inuenti
fuerint idonei vt dictum est. Pastores
vero et capellarij ac altariū rectoꝝ n⁹e
dioce⁹ qui his sp⁹retis aliquem clericū
ignotum dicentes se presbyteruz assu-
pserint excoicationis sententiā nisi in
fra sex dies a se talem lamouerint se ex

cum ipso facto nouerint incursum et alias pro modo culpe canonice puniendos

De pluralitatibus beneficiorum et habentibus plura beneficia

Item cum sanctissimus pater dominus Bonifacius octauus summus pontifex inter cetera statuerit ne aliquis deinceps nisi unicum personarum dignitatem preposituram administrationem vel officia perpetua quocumque nomine censeant cum prebenda nisi absque dispensatione sedis apostolice in eadem ecclesia obtinere vel iam obtenta tenere valeat. Et si a quocumque secus presumpsum fuerit illud irritum sit omnino. Nos quia nonnulli in obseruatione huiusmodi statuti se exhibent negligentes ipsorum negligentiam supplere cupientes. Mandamus vniuersis ad quod talium ordinatio seu collatio spectare dinoscitur ne deinceps talia faciant et attentent. Sed ea personis infra tempus legitimam habilibus conferant. Alioquin nos eadem proferemus

De testamentis clericorum

Recipimus ut sacerdotes denuncient suis subditis quod omnes quibus a iure inhibiti non est libera testamenti condendi habeant facultatem. Et clerici bona maxime immobilia et que per ecclesiam sunt adepti sine per modum testamenti sine alias non transferant ad filios vel nepotes aut alios suos consanguineos sed relinquunt ea ecclesie a qua sunt profecta. Sed inuita elemosyne pauperibus religiosis pijs locis et illis qui ipsis seruerunt sine consanguinei sint. sine alij aliqua iuxta seruitij meritum de mobilibus dare possunt. De alijs vero bonis que ex hereditate artificio vel doctrina vel alias non ex bonis ecclesiasticis ad clericos puenerint. clerici possunt disponere pro suo arbitrio. Excōdicamus et excōdicatos denūciamus omnes cler-

ricos qui bona mobilia ecclesiasticis filijs suis. nepotibus vel consanguineis seu alijs conferunt vel in ipsos transferunt et ab ecclesia alienant sua propria voluntate et sine consensu nostro.

De testamentis laicorum.

Recipimus et monemus ut laici in presentia sui sacerdotis testamenta sua faciant nisi improvisa necessitas emerferit. Item omnibus sacerdotibus precipimus quod horrent omnes clericos et laicos testamenta sua facere et quod non differant usque ad angustiam mortis sed ea faciant dum adhuc compositi fuerint sue mentis et corporis. Et in testamentis faciendis consulant sacerdotes suis subditis quod declarent sua debita et fore facta. et quod ea primo restitui faciant seu precipiant de bonis suis. Et quod postmodum legent aliquam partem ecclesie sancti petri matrici ecclesie totius ciuitatis et diocesis Coloniensis. et sue parochiali ecclesie. Et etiam religiosis et pijs locis et pauperibus alijs secundum arbitrium testantis.

De legatis fabricę ecclesie Coloniensis Et de pena celantium legata.

Si quis vero fabricę ecclesie sancti petri et parochiali ecclesie sue aliquid legauerit in suo testamento eidem viginti dies de iniuncta sibi penitentia relaxamus. Et fiat testamenta parochianorum publice et coram discretis personis. Et cum aliqua ecclesie sancti petri legimus hoc presbyter significet Coloniensi procuratori fabricę et notitia eorum qui predictę fabricę legata fecerit infra mensem. Suspendimus et suspensos denunciamus omnes presbyteros qui celant legata fabricę predictę nisi ea procuratori suo denuncient infra duos menses a tempore scientie. Excōdicamus omnes laicos qui celauerint predicta legata.

D. iij.

De quilibz pot in lecto egritudinis
condere testamentum non obsta[n] quo/
cunq[ue] statuto.

Notiaz aut in aliquibus locis
nre dioce[si] quedā cōsuetudo in
oleuit que dicenda pot[est] est cor
ruptela cum sit cōtraria rationi. et con/
tra iura canonica et civilia. videlicet q[ue]
iudices et scabini et consiliarij quorun/
dam opidorum dicunt et statu[n]t et iudi/
cāt et faciunt obseruari. et p[er] cōsuetudi/
nes tenēt q[ue] nullū testamentuz donatio
vel legatū teneat sup[er] immobilibus. q[uo]d
vel q[ue] a decubētib[us] in lecto in pios vsus
vel alias p[er]sonas aliquid fuerit factum
vel facta.

De p[ro]prietas p[ot] legari retēto vsufructu
non ostante quocunq[ue] statuto.

Etia[m] quod vel que fiunt ab
aliquo p[er] applicationē p[ro]prietatis
in pia loca vel alias p[er]sonas re/
tento a donatore seu a testatore vsuf[er]
ctu nisi ab eodē vsufructus cū p[ro]prietate
trāfferat et deferat. Nos huic ma/
nifesto errori obviare volētes cōsuetu/
dies p[re]dictas seu statutū reprobatas seu
reprobatū penitus reprobamus. Sta/
tuentes etiā q[ue] quilibz tā sanus q[ue] infir/
mus qui liberā h[ab]et a iure testamenti fa/
ctio[n]e et cōpos mentis existerit libere
possit condere testamentū et donare et
legare tā p[ro]prietates q[ue] vsufructū. vel
p[ro]prietates retēto sibi vsufructū et etiā
vtrūq[ue] tā p[ro]prietates q[ue] vsufructū et h[ab]et
eius voluntatē et dispositionē procedat
p[er]missa. Cū vltia voluntas libera e[ss]e deat.

Pena cōtra cōtrariū statuentes.

Recipiētes districti q[ue] si in a/
liq[ua] prochia alij iudices scabini
vel cōsiliarij fm dictas cōsuetu/
dines seu statutū reprobatas seu repro/
batū iudicauerint et fecerint obseruari
denūciant officiali nro et ipse officialis

contra p[re]dictos tam scabinos q[ue] cōsu/
liarios et p[er]em ad hoc instantes nomi/
natum procedat.

De inuentario faciēdo p[er] manifestos.

Erū q[ue] executores seu manus/
deles testamētoz nōnūq[ue] in exe/
cutio[n]ib[us] testamētoz p[er]p[er]a p[er]
cedentes bona ad executio[n]es testamen/
ti p[er]nētia. clā suscipiūt et celāt et post/
modum cum rationē executio[n]is sine fas/
cere dūt. negāt se habere bona q[ue]ta rer/
ceperūt furtum et rapinā cōmittentes
et vltimā voluntatez defuncti minime
exequentes. Nos malicijis talū obvia/
re volentes. Statuimus et ordinamus
q[ue] nullus executorum seu manifestū
bona testatoris ad executio[n]es suā p[er]
nētia inuadat recipiat vel de eisdē ali/
q[ue]tenus se intromitat nisi factō p[re]uente
inuentario id est quadā scriptura in q[ue] con/
tinebuntur que et qualia bona testator
post se reliquerit ad executio[n]ē p[re]dictā
p[er]tinentia. que ipse executor seu manus/
deles recipiet et leuabit et debita forela/
cta et legata ipius testatoris restituere
adimplebit. Et illud inuentarium fieri
p[er] probos viros videlz p[er] p[re]sbyterū et
duos scabinos loci vel synodales non
suspectos. et sigillabitur sub sigillo p[re]s/
byteri vel alicui[us] autentice p[er]one. Et
executores petāt a testatore si poterit fie/
ri q[ue] ipos de bonis suis et de debitis suis
certificet. nam in hoc stabitur assertio[n]i
testatoris. Et nos excommunicamus et
excommunicatos decunciamus omnes
executores seu manifestos qui bona
decedentiū quorū sunt executores p[re]
uis non factō modo p[re]dicto inuentario
inuadūt recipiūt et leuāt. et nihilomi/
nus ipi executores et manifestos si bo/
na p[re]dicta non factō inuentario leuā/
uerint dum a creditoribus seu a legatariis
defuncti ratione dicte executio[n]is
conueniuntur in solidum tenebuntur
et condemnabūtur. Exceptis rebus q[ue]

feruari non possunt q̄s res si necessitas
 exegerit executoris alienae poterit nō
 factō inuētario in p̄ntia sacerdotis lo-
 ci vel duorū vel triū scabinorū vel syno-
 daliū vel fidedignorū ⁊ pecuniā de decā
 receptōe ipsi executoris deponāt in cer-
 to loco nec ea vrent nisi dicto inuenta-
 rio factō. Alioquin dictas exēdicationis
 sentētiās incurrāt. ⁊ si defunctus aliq̄d
 debuit sub pena ad vsuras ad alia picu-
 la vel ad alia dāna debeat. poterit exe-
 cutoribus seu mansuēdiles de bonis def-
 uncti solvere debitū penā vsuras. ⁊ a-
 lia pericula et dāna extinguendo nō fas-
 cto etiā inuētario. Si ipm̄ inuētarium
 cōmode fieri nō p̄t. Et si debitum pena
 vsura seu alijs impedimentis instātib⁹
 sunt augmētāda vel etiā exequē dicti
 defuncti fuerint faciēde. de hoc tñ stat.
 in p̄ntia presbyteri duorū vel triū sca-
 binorū synodaliū vel aliorū proborum.
 Alioqn̄ dicta exēdicationis sua ligētur.
 Si vero presbyter loci fuerit executor.
 tñ faciat fieri inuētarium ipm̄ in p̄ntia
 decani loci vel alterius auctōris p̄sone
 duorū vel triū scabinorū synodaliū ⁊ a-
 liorū p̄borū. **P**recipimus etiā sacer-
 dotibus loci et ipsi executorib⁹ seu ma-
 nsuēdilib⁹ q̄ copiā inuētarij p̄dicti re-
 ferāt nobis infra duos menses si infra
 duosim n̄raz fuerimus. alias n̄fo offi-
 ciali a tpe quo factū fuerit. Et p̄cipim⁹
 hoc p̄ n̄m̄ officialē registrari nec aliq̄d
 recipiatur p̄ sigilla. **E**t āt testator de-
 cesserit ipsi executoribus seu mansuēde-
 factō inuētario bona ad executionē p̄ti-
 nentia apprehēdāt et exequātur ultimā
 voluntatem dicti defuncti faciēdo pro-
 clamari in loco in quo morabat defun-
 ctus et pluries esse et cōuersari cōsue-
 rit vt et oēs creditores ipsius defuncti
 a quib⁹ aliq̄ extorserat cōpareant certa
 die sua debita ostensuri. et tñ ipsi execu-
 tores seu mansuēdeles p̄mo creditorib⁹
 ex quibus iniuste extorserat satisfaciē
 et de residuo satisfaciāt legatarijs cuiū

bet pro rata bonorum defuncti. Et offi-
 cialis noster per censurā ecclesiasticam
 cōpelleret executores et heredes defun-
 ctī ad implendā et exequendā ultimam
 defuncti voluntatem.

**De bonis clericorū decedentium et de
 h̄mōi bonis se intromittentibus**

Tem quia nōnulli terrarū domini iur-
 dices et aliq̄ officiatī laici bona clericorū
 n̄re dioceſ decedentium ex testatō-
 mēto vel ab intestato auctē p̄pua ⁊ vi-
 olenter rapiunt occupāt et arrestant in-
 p̄iudiciū ecclesiastice libertatis quo-
 minus decedētūz ultimā voluntas pro
 salute animarum eorundem decedētūz
 valeat adimpleri. Nos tā presumptuos
 excessus corrigere volentes mones-
 mus omnes nobiles iudices aduocato-
 ros terrarum dños et laicos quoscūq̄
 n̄ deinceps talia attentare presument.
 Contrarium facientes quos ip̄o facto
 extunc in his scriptis excommunicat-
 mus. excommunicatos in ecclesijs v̄tis ⁊
 p̄cipue in prochjs in quibus talia p̄p-
 trant et in quibus tales morantur. vos
 vniuersi rectores ecclesiarū publice nū-
 cietis. Quā exēdicationis sententiā si p̄-
 quidēnā post h̄mōi delictū p̄p̄trātū a-
 nimo sustinuerint indurato districtū si-
 ue terrā si dñs terre est aliq̄n locū vbi
 talia p̄p̄trata noscunt et forfactores
 tales manserint ecclesiastico supponim⁹
 interdīcto.

De manifestis vsurarijs

Exēdicamus et exēdicatos denū-
 ciamus omnes vsurarios mani-
 festos et singulis diebus dñicia
 et festinis a quolibz sacerdote denūciē-
 tur exēdicari. Nullus sacerdos oblatio-
 nes manifestorū vsurariorū recipiat nec
 ad cōmunionem admittat nisi vsura-
 rius manifest⁹ satisfaciat de vsuris sine

constitutionē felicis recordatiōis dñi
Gregorij pape decimi que incipit Quā
q̄ usurarij. Nullus testamentis ma-
nifesti usurarij inter sit nec ad penitentiā
et cōmunionē eos admittat nisi de vsu-
ris satisfecerit fm formā constitutionis
dicti dñi pape. Et testamēta manife-
storū usurariorū qui fm formā dicte cō-
stitutionis non satisfecerint de vsuris.
nulla sint ipō iure. Dum autē manifesti
usurarij fm formā dicte cōstitutionis
satisfecerint ad sacramenta ecclesiastica
admittant. Manifestos at̄ usurarios di-
cimus de quibus p̄ sententiā vel cōfessio-
nez factā in iure aut evidentiā que aliq̄
terguerlatione nō possunt celari. cōssi-
terit evidēter. Et illos q̄ sup vsuris dis-
famati infra tempus statuendum ab eo
qui sup hoc habet potestatem se nō purga-
uerint. reputamus pro manifestis vsu-
rarijs puniendos. Precipimus etiaz
singulis sacerdotibus prochialibus q̄
moneāt in prochijs suis frequēt in ge-
nerali et in speciali de quib⁹ constiterit
usurarios et infamatos publice de vsu-
ris ac cōtractus illicitos p̄mptionum
exercentes vt ab vsuris et talibus con-
tractibus desistāt infra septē dies a tpe
dicte monitionis. Alioquin extunc vsura-
rij et p̄mptores excōicent in speciali
de quib⁹ cōstituerit et de quib⁹ nō cōstituerit
in generali. Et diffamati si se nō purga-
uerint. p̄ cōuictis habeantur. Et si talit̄
moiti et excōicati. desistēt noluerit noia-
tiz excōicēt et noia corūde nro officiali
referāt. Saluo iure nro et archidiaconi
i p̄missis. Precipim⁹ etiaz p̄stōnes dei
dñi pape. r. p̄ usurarios alienigenas ei-
ditā firmiter obseruari. Sacerdotes
ñ p̄mittāt q̄stionarios goliardos vl̄ q̄s-
cūq̄ alios ignotos infra prochiā suā in
ecclia vel i via vel i platea vl̄ quibuslibet
locl. prochie sue p̄dicatē vl̄ hostiati defer-
re indulgētias p̄ q̄stu faciē. Sz tales et
oēs q̄ eis assistūt p̄sbyē loci eos excōicz
et ad remouēdū ipos inuocet auxiliuz

brachij secularis si necesse fuerit.

De questionarijs nō admittendis.

Sacerdotes ñ p̄mittāt p̄dicatores
questionarios celebraē sup archas
vel pulsare cāpanulas manuales p̄ vi-
cos neq̄ i ecclesia et ipi p̄sbyteri singul-
dieb⁹ dñcl et festiuis moneāt prochia-
nos suos et etiā sb̄ p̄ca excōicatiōis ih̄i
beāt eisdē ne tales audiat p̄pter picula
h̄litz et errore q̄s sept⁹ seminat. Et si q̄s
tales vidēt denūciēt p̄sbytero et p̄sbyē
faciat eos teneri p̄ iusticiā sc̄larē et nob̄
r̄mitti. Precipim⁹ eē q̄ ecclie int̄ deē
a nob̄ nro caplo archidiacono loci vel
officiali seu q̄cūq̄ iudice ordiario nulla
ten⁹ apianē. nec q̄cūq̄ auctē p̄ q̄cūq̄
q̄stu faciēdo nisi de sp̄ali mādato nro.

De prouisorib⁹ p̄motoribus et decēto-
rib⁹ elemosynaz fabrice Coloñ.

Te mone⁹ oēs sacerdotes et alios q̄s
cūq̄ nre diocef q̄ elemosynas fidelium
ad op⁹ fabrice Coloñ ecclie maior. colla-
tas detinēt q̄ infra mēsez satisfaciāt de
eisdē pcuratori seu pcuratorib⁹ decē fab-
rice. Alioquin ipos suspēdim⁹ et si p̄ octo
dies dictā suspēsiōnē sustinuerint ipos
excōicam⁹ et etiā oēs illos q̄ dicas ele-
mosynas surriperūt et celauerūt et dis-
strahūt in fraudē dicte fabrice Coloñ.

Et vnusquisq̄ p̄moueat fabricā Coloñ.

Te p̄cipim⁹ et inuigim⁹ vnuerf p̄s-
byteris Coloñ diocef sub p̄ca suspēsi-
ōnis et excōicatiōis. q̄ten⁹ diligent̄
dū negociū fabrice ap̄ suos subditos
p̄moueat diligent̄ et fidelit̄ in ecclesijs
testamētis et cōfessionib⁹. Et si qui pro
h̄mōi negocijs suspēsi vel excōicati su-
erint nō absoluātur nisi p̄ nos seu nrm
officialem.

De laicis puisoribus structurarij.

Te statum⁹ q̄ laici puifores
parrochialiū ecclesiarū q̄ pro cō-
seruatiōe structuraz luminariū

et cōpatione ornamentoz instituuntur certis ad hoc vel nō certis redditibus deputatis nihil ordinent vel disponant nisi cōsilio presbyteroz et q̄ bis in anno videlicet in crastino beate Margarete et bti petri ad cathedrā de admistracione eis cōmissa plebanis suis teneant reddere rationem vt si quid inordinate egerint p̄ ipsos plebanos p̄ utilitate ecclesiarum suaz p̄ut scōm deū et suas cōscientias expedire viderint corrigant et reforment.

De campanarijs habendis.

Item phibemus ne deinceps aliq̄ campanarij in villis et ecclesijs parochialibus ibidem assumantur nisi l̄rati qui in defecū respondētis ad altare cū canonicis lincis deferentes presbytero ne ministrator careat sibi socio respōdēte.

De falsarijs monetarum.

Uia nōnulli in diuersis partibus nre diocef. falsas adulterinas monetas cudūt et cudi faciunt p̄pter q̄d respublica ledit et dāna plurima subiectis nris et toti prouincie inferuntur. vñ in hac nra synodo statuimus et sub pena excoicationis precipimus vt vbicūq̄ tales falsarij reperi fuerint. tā ipi falsarij q̄ receptores eorūde cuiuscūq̄ sunt dignitatis vel status per plebanos locorū moneantur vt a talibus prorsus desistant et indilate. Ipsi q̄ qui in suis districtibus eorūde falsarios recipiūt et tuentur eos falsarios remoueant nullatenus reuersuros. Alioquē ipsos falsarios et eorūde receptores q̄s post tridū ab hmoi monitione numerandū in his scriptis excoicamus excoicati publice nunciētur. Et cessari in locis vbi talia cōmittuntur q̄diu falsarij ibi steterint precipimus a diuinis.

De rescriptis et eorum virtutibus. et incendiariorum litteris.

Uiam rescripta stricti iuris sunt nec ad alias psonas q̄ que in eisdem continentur expresse aliquaten⁹ extēdant. Nōnulli tñ hmoi rescriptis a casibus in iure nō cōcessis abutuntur. et sua mādata dirigūt et sentēcias de facto fulmināt cōtra aliquos ad quos eorūde iurisdicōtio nullatenus se extendit. Volētes igit talib⁹ nefādis ausibus obuiare. Statuimus et sub pena excoicationis late sentētie in his scriptis firmiter phibemus. ne aliquis deinceps subditoz nrorū cuiuscūq̄ status seu conditionis aliqua mādata alii cuius iudicis delegati contra psonas in autentico nō expressas recipiat aut executioni demādet etiā si narret in mādato casus a iure cōcessus. nisi sup hoc prius a nobis habita et obtenta vel officiali nro licentia speciali. Cum talia mādata contra alias psonas plerūq̄ a malicia et odij fomite pcedere videntur. Illum autē qui hmoi mādata cōtra alias psonas emiserit in casu a iure nō cōcesso aut per nos non admissio. vel officiali nostro non approbato. propter hoc excoicationis sententiā quā in his scriptis ferimus decernimus subiaccere.

Contra suspendētes tedas vel l̄ras ad fores.

Item quia nōnulli vt intelleximus tedas et l̄ras inexas an portas et ianuas aliquorū religiosorū et granges eorum suspendere nō formidāt. In quibus incendia homicidia. et alia dāna et maleficia se illaturos eis an quoz edificia dicitas l̄ras et tedas suspendūt inferre publice cōminant. Nisi infra certū terminū eisdē malefactorū aliq̄ certa pecunia p̄ ipoz arbitrio psoluat. Nos talibus maleficijs quantum possumus obuiare volentes. Precipimus vniuersis ecclesiarum rectoribus q̄ singulis diebus dominicis et festiuis. huiusmodi

malefactores scriptores dictarum litterarum
fautores opem et operam dictis malefa-
ctoribus prestantes et omnes qui premissa sci-
uerint et consilium fuerint nisi nobis vel pe-
nitentiaria nostro reuelent infra octo dies
postquam talia intellexerint quod in his scri-
ptis excoicamur excoicatos publice de-
nunciet et precipiat ab omnibus artibus evita-
ri et reuelari eisdem.

Contra detentores cerocensus.

Item precipimus ut vniuersi ecclesiarum
rectores moneant omnes cerocensuales ec-
clesiarum et ecclesiasticarum personarum quo-
cumque nomine censent qui cerocensus ha-
ctenus non soluerunt quod de subtractis sa-
tisfaciant infra menses et deinceps debi-
tis temporibus et statutis persoluant dictum ce-
rocensum ut tenentur. Alioquin dictos
subtrahentes et non soluentes quos ex-
coicamus in his scriptis excoicatos pu-
blice nunciet singulis diebus dominicalibus
et festiuis.

Et quilibet habeat copiam statutorum.

Item precipimus omnibus decanis christianita-
tatum et plebanis locorum ut premissorum
omni copia a sigillifero curie nostre Coloniensis
infra quindenarium recipiant et sibi fieri pro-
curent sub correctione debita. Alioquin
contrarium facientes quos extunc excoica-
mus in his scriptis excoicationis senten-
tie volumus subiicere. Item decani
christianitatum nostra plebanorum sui decana-
tus ad presens absentium nobis vel officiali
nostro dent in scriptis sub pena predicta.

Incipiunt capitula

statutorum ecclesie Coloniensis editorum
a bone memorie domino Henrico archiepo
Coloniensi primo facta.

Primo contra beggardos et beggar-
das ac ipsos lumentes nouam reli-

gionem sub umbra paupertatis.
Item contra hereticos vtriusque sexus
Item contra publicos usurarios
Item contra illos qui statuta facite in pre-
iudicium ecclesiastice libertatis et nostre
iurisdictionis.

Item contra perturbatores iurisdictionis
officialis nostri et aliorum officialium iuris-
dictionem habentium.

Item contra prelatos usurpatres sibi iurisdictionem nostram et se de ea intrinsece
tentes in diocesi Coloniensis.

Item quod bona prelatorum et maxime archiepiscoporum
et episcoporum cedunt post mortem suis suc-
cessoribus.

Item contra falsarios litterarum tam sedis
apostolice quam nostrarum et ecclesie nostre ac
sigillorum eius appensorum.

Item ne aliquis alienus permittatur in aliis
quibus ecclesiis seu capellis celebrare
nisi de nostra vel officialis nostre licentia.

Item quod pro clandestino excoicatos nul-
lus debet absolueri nisi officialis Coloniensis.

Item contra absoluentes excoicatos a
nobis seu officiali nostro seu quocumque excoi-
catorum de litteris nostris et curie nostre radere
vel delere aut monetam nostram falsificare
presumunt.

Item contra illos qui truncos erigunt
in plateis publicis et oblationes colligunt
ibidem.

Item ne aliquis inducat aliquem ad sepul-
tura alibi quam in ecclesia sua eligenda.

Item quod clerici vel religiosi non donec cor-
ram iudice seculari in causis trahantur nec
eorum bona iudicio seculari arrestantur.

Incipiunt statuta predicta

In nomine sancte et indiuidue trinitatis
id est patris et filii et spiritus sancti. Amen.
Henricus dei gratia sancte Coloniensis
ecclesie archiepiscopus sacri imperii per
Italias archicamerarius. Vniuersis eccle-
siarum prelatibus rectoribus clericis et
christidelibus salutem in domino sempiternam.
Quoniam humana natura longe potius